

Teaching Persian language to non-Persian speaking students in the universities of the medical sciences in the country

Abolfazl Moradi

Associate Professor of Farhangian University .

ABSTRACT

Keywords:

Teaching
Persian Language
Student
Non-Persian Speakers
Medical Sciences

1. Corresponding author

dr.amoradirasta@cfu.ac.ir

Background and objectives: One of the main subjects of the Persian course in the elementary school is to teach students reading skills. On the other hand, reading skill is closely related to speed reading, but until now, no serious attention has been paid to teaching speed reading skills in elementary school in Iran. This research aims to examine the relationship between rapid reading and teaching reading skills in Persian education for elementary students, and to review the current situation and the necessity of rapid reading training in teacher training.

Methods: In order to achieve this goal, educational resources and texts, handwritten documents, articles and researches conducted in this direction have been examined and researched in the form of meta-analysis. The research method is library and descriptive-analytical.

Findings: Speed reading as an advanced and very effective level of reading skill has a direct relationship with receiving meaning from the text and understanding the material; But until now, it has received little attention from educators. **Conclusion:** Teaching rapid reading in Farsi is necessary, especially in the second period of elementary school, and it should be considered as a part of the work of teaching and teacher training. In the current situation, there are many challenges, obstacles and limitations in teaching speed reading in schools and in Farhangian University.

ISSN (Online):

DOI: 10.48310/rpllp.2024.15300.1133

Received: 1402/09/17

Reviewed: 1402/10/09

Accepted: 1402/10/11

PP: 20

Citation (APA): Abolfazl. m. (2023). Teaching Persian language to non-Persian speaking students in the universities of the medical sciences in the country. *The Journal of Research in teaching Persian language and literature*, 5 (1),77-96.

<https://doi.org/10.48310/rpllp.2024.15300.1133>

بررسی و تحلیل مهارت تندخوانی در فارسی دوره ابتدایی و ضرورت آموزش آن به معلمان ابتدایی

مقاله پژوهشی

ابوالفضل مرادی

گروه آموزش زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

چکیده

پیشینه و اهداف: یکی از مباحث اصلی درس فارسی دوره ابتدایی، آموزش مهارت خواندن به دانش آموزان است. از سوی دیگر مهارت خواندن، ارتباط تنگاتنگی با تندخوانی دارد؛ اما تا کنون توجه جدی به آموزش مهارت تندخوانی در دوره ابتدایی در مدارس ایران نشده است. این پژوهش بر آن است تا رابطه بین تندخوانی و آموزش مهارت خواندن را در آموزش فارسی برای دانش آموزان ابتدایی، مورد بررسی قرار داده وضعیت کنونی و ضرورت آموزش تندخوانی در آموزش معلمان بازمینی نماید. **روش‌ها:** برای رسیدن به این هدف منابع و متون آموزشی و اسناد فرادستی و مقالات و پژوهش‌های انجام‌شده در این راستا به صورت فراتحلیل مورد بررسی و پژوهش قرار گرفته است. روش پژوهش کتابخانه‌ای و با شیوه توصیفی - تحلیلی است. **یافته‌ها:** تندخوانی به عنوان سطح پیشرفته و بسیار مؤثر از مهارت خواندن نسبت مستقیم با دریافت معنا از متن و درک مطلب دارد؛ اما تاکنون از سوی آموزشگران کمتر مورد توجه قرار گرفته است. **نتیجه‌گیری:** آموزش تندخوانی در فارسی به‌ویژه در دوره دوم ابتدایی ضروری است و می‌بایست به عنوان بخشی از کار آموزش مورد توجه آموزگاران و تربیت‌معلم قرار گیرد. در شرایط کنونی چالش‌ها و موانع و محدودیت‌های بسیاری در آموزش تندخوانی در آموزش و پرورش و دانشگاه فرهنگیان وجود دارد.

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:

10.48310/rplp.2024.15300.11
33

واژه‌های کلیدی:

مهارت خواندن
تندخوانی
زبان فارسی
آموزش ابتدایی
تربیت معلم
آموزش و پرورش
۱. نویسنده مسئول

dr.amoradirasta@cfu.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۹/۱۷

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۱۰/۰۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۰/۱۱

شماره صفحات: ۲۰

۱. مقدمه

سهم مطالعه در فرایند یادگیری به‌اندازه‌ای است که ضرورت توجه بیشتر به مهارت‌های پیش‌نیاز خواندن را در نظر صاحب‌نظران حوزهٔ تعلیم‌و‌ترتیبیت مهم و برجسته نموده است. بسیاری از متخصصین بر این عقیده هستند که در این عصر انفجار اطلاعات، میزان موفقیت و پیشرفت در تمامی عرصه‌های دانش، رابطهٔ مستقیمی با میزان مهارت فرد در انجام مطالعهٔ صحیح دارد. این دانشمندان بر این عقیده هستند که علی‌رغم توسعه و پیشرفت رسانه‌های تأثیرگذار، هنوز بیش از ۷۰ درصد یادگیری از طریق مطالعه محقق می‌شود. براین اساس، توجه به مهارت صحیح خواندن از رویکردهای اساسی در حوزهٔ دانش و تمدن است (نصرت، تندخوانی علمی یعنی جهش به‌سوی پیشرفت، ۱۳۷۵) و خواندن یکی از مهم‌ترین نیازهای یادگیری دانش‌آموزان بوده و یکی از راهکارهای اساسی برای پیشرفت زبان فارسی در نظام آموزش و پرورش رسمی کشور است (کلانتری، رضانی و خدیوی: ۳۰۳).

باتوجه به کمبود منابع و امکانات باید به‌گونه‌ای برنامه‌ریزی شود که با استفاده از شیوه‌های نوین آموزشی و بهره‌مندی از آموزش فنون یادگیری و مهارت‌های تحصیلی کارآمد، کسب موفقیت‌های تحصیلی در دانش‌آموزان افزایش یابد و انگیزش و احساس خودکارآمدی در آنان بهبود یابد (سلطانی مجد، تقی‌زاده و زارع، ۱۳۹۳). در این راستا پژوهشگران در حوزهٔ توانمندی‌های موردنیاز دانشجویان، توجه جدی به مهارت تندخوانی داشته و بر این عقیده‌اند که دانشجویان برای غلبه بر حجم عظیم مطالعات خود حتی اگر بتوانند با سرعت ۴۰۰ کلمه در دقیقه بخوانند باید در هفته حدود ۶۵ ساعت درس بخوانند (نصرت، ۱۳۷۵).

قدیم‌ترین جرقه‌های پیدایش تندخوانی و توجه بشر به این توانمندی شگرف نزد انسان به حدود سال ۱۶۰۰ میلادی می‌رسد و مردی به نام آنتونیو دی مارکو ماگلیابچی که درباره وی گزارش شده است که قادر به خواندن، درک و حفظ کل جلد‌ها با سرعتی سریع بوده است (مارکز بیاله، ۲۰۰۱: ۱۳۱). قرن‌ها بعد یافته‌ها و تلاش‌های پراکنده از سوی افراد گوناگون در تلاش‌های یک معلم آمریکایی به نام اوایلین وود^۱ به ثمر نشست و در دههٔ ۱۹۵۰ تا ۱۹۶۰ میلادی عنوان «نخستین تدوینگر علمی مهارت تندخوانی^۲ در تاریخ» به نام خانم اوایلین وود ثبت گردید (استانلی، ۱۴۰۱).

1 .Evelyn Wood

2 .Speed Reading

۱-۱. پیشینه پژوهش

تندخوانی به‌عنوان یک روش مطالعه برای راه‌یافتن به محتوای کتاب‌ها حدود نیم‌قرن پیش در ادبیات جامعه کتاب‌خوان راه‌یافته است و کتاب‌های آموزش روش تندخوانی با رویکردها و تکنیک‌های متفاوت در اختیار علاقه‌مندان قرار گرفته است؛ اما آنچه در این پژوهش مدنظر قرار گرفته است، رابطه تندخوانی با آموزش مهارت خواندن در دانش‌آموزان ابتدایی است. در تنها مقاله موجود در این حوزه با عنوان «میزان مطالعه مهارت خواندن دانش‌آموزان اول ابتدایی در مناطق دوزبانه و تک‌زبانه» منظور از «سرعت در خواندن کلمات در دقیقه» میزان سرعت دانش‌آموز در کد برگردانی آوایی و به‌عبارت‌دیگر خواندن شفاهی است (کلانتری، رضانی و خدیوی، ۱۳۹۳) و در آن اشاره‌ای به مقوله تندخوانی به‌عنوان یک مهارت در عرصه صامت‌خوانی وارد نشده است. براین‌اساس به نظر می‌رسد پرداختن به مهارت تندخوانی و رابطه آن با آموزش مهارت خواندن و ضرورت توجه آموزگاران به‌ویژه در دوره دوم ابتدایی از مباحث نو و جدیدی است که در این مقاله بدان توجه شده است.

۱-۲. روش پژوهش

در این مقاله برآنیم تا ارتباط تندخوانی را به‌عنوان یکی از انواع و مراحل خواندن با آموزش مهارت‌های زبانی در مقطع ابتدایی به دست آوریم؛ بنابراین مسئله این است که چه ارتباطی بین تندخوانی و آموزش مهارت خواندن در مقطع ابتدایی وجود دارد؟ از این‌رو سؤالات فرعی تحقیق این است که آیا تندخوانی جزو مهارت‌های خواندن به‌شمار می‌آید؟ و آیا معلمان ابتدایی می‌بایست در مقطع ابتدایی به آموزش تندخوانی به دانش‌آموزان بپردازند؟ و پرسش مهم دیگر این است که آیا اینک در دوره ابتدایی، مهارت تندخوانی آموزش داده می‌شود؟ آیا در برنامه درسی ملی و سرفصل‌ها و اسناد فرادستی این مقوله مورد توجه قرار گرفته است؟ این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی (توسعه‌ای نظری کاربردی) است و از نظر شیوه، توصیفی تحلیلی باتکیه بر اسناد و پژوهش‌های صورت گرفته به‌صورت کتابخانه‌ای است.

۲. یافته‌ها

خواندن مهارت پایه تندخوانی

تعریف خواندن

مهارت تندخوانی مبتنی بر مهارت پایه خواندن است و یکی از سطوح و مراحل خواندن به حساب می‌آید و در مهارت خواندن، سه گستره مورد توجه قرار می‌گیرد یکی مراحل خواندن، مهارت‌های پیش‌نیاز خواندن و آموزش خواندن که هر سه به صورت پیوسته و درهم‌تنیده مورد توجه قرار می‌گیرند. خواندن، دربرگیرنده مجموعه پیچیده‌ای از مهارت‌هاست که مشتمل بر بازشناسی دیداری واژه، شناسایی و استخراج معنا در سطح پاره‌گفته یا جمله و انسجام میان گزاره‌های متن است. در پژوهش‌های مرتبط با بازشناسی لغات نوشته‌شده، تعیین معانی لغات و عبارات و هماهنگ ساختن این معنا با موضوع کلی‌تر متن را شامل می‌شود؛ از این رو برای یادگیری خواندن، کسب مهارت بازشناسی دیداری عناصر زبانی، اعم از حروف، واژه‌ها و جمله‌ها و نیز مهارت درک معنای این عناصر و روابط معنایی موجود بین آن‌ها که در نهایت به درک پیام جمله و متن منجر می‌شود لازم و اجتناب‌ناپذیر است (کلانتری و دیگران ۱۳۹۳؛ رحیمی گلوگاهی و بختیاری مرکیه، ۱۴۰۰).

اهمیت خواندن

خواندن، اساس یادگیری علمی و مبنای کسب آگاهی است. دست‌نیافتن به این مهارت، یادگیری‌های بیشتر را دشوار می‌سازد. خواندن در بالاترین سطح مهارت، مورد توجه تمام کشورهاست و آن را کاربردی‌ترین و سودمندترین مهارت برای یادگیری می‌دانند. خواندن فرایندی چندوجهی است که مهم‌ترین وجه آن درک معناست؛ زیرا در صورت عدم درک، فرد قادر به پیش‌بینی ادامه متن، ابهام‌زدایی و ارتباط متن خوانده‌شده با دانش پیشین خود نخواهد بود (صفا مقدم و احدی، ۱۳۹۴؛ فرایز، ۱۹۶۳).

براین اساس هدف اصلی خواندن درک معناست و این‌که خواننده، علائم نوشتاری را تبدیل به علائم شنیداری نماید به‌تنهایی و جدای از درک معنا ارزشی ندارد و این همان چیزی است که در آموزش مهارت خواندن گاهی مورد غفلت قرار می‌گیرد. اگر به این نقش کلیدی خواندن توجه شود آنگاه تندخوانی به‌عنوان مرحله پیشرفته و سرعت یافته از مهارت خواندن و ارتباط آن با درک مفاهیم و پیام‌های متن در جایگاه خود ارزش خواهد یافت.

رویکردهای مبنایی در مهارت خواندن

در مورد خواندن دو دیدگاه وجود دارد خواندن مبتنی بر درک و خواندن مبتنی بر مهارت. طرفداران نظریه خواندن مبتنی بر درک و فهم پیام از متن و فرآیند روان‌شناختی اجتماعی-زبانی یا فرآیند ترجمه نشانه‌ها به معنا و هماهنگ کردن معنا در نظام‌های شناختی در این نظریه به نقش خواننده در دریافت معنا از متن و فعالیت‌های وی هنگام خواندن توجه بسیار دارند؛ اما در دیدگاه خواندن مبتنی بر مهارت، خواندن را توانایی رمزگشایی علائم نوشتاری به صورت صداهای گفتاری تعریف می‌کنند و به جنبه‌های مکانیکی خواندن که تبدیل خط چاپ‌شده به زبان گفتاری است، تأکید نموده و به هدف اصلی خواندن که دریافت معنا از متن و درک و فهم در خواندن است، توجه نمی‌نمایند (رحیمی گلوگاهی و بختیاری مرکیه، ۱۴۰۰).

به این ترتیب خواندن آوایی و خواندن در سکوت دو دیدگاه اصلی در خواندن است. دانش‌آموز در آغاز یادگیری خواندن در کلاس اول، خط نوشتاری را با صدای بلند به زبان گفتاری تبدیل می‌نماید؛ اما اندک‌اندک از کلام شفاهی به سوی کلام نوشتاری پیش می‌رود این سطح عمیقی از خواندن است که دانش‌آموز با خواندن متن‌های جدیدتر به درک معانی جدیدی از کلمات دست می‌یابد و در پایان کلاس سوم، دانش‌آموز باید بتواند برای کسب اطلاعات، مطالب ساده و متنوع را در سکوت بخواند (چارلز، ۱۹۲۲).

خواندن با رویکردهای مختلف، قابل تقسیم است. در یک نگاه و رویکرد انواع خواندن به صورت زیر تقسیم‌بندی شده است: خواندن اجمالی؛ تندخوانی؛ عبارت خوانی؛ دقیق خوانی خواندن تجسسی؛ خواندن انتقادی؛ خواندن برای درک زیبایی و جنبه‌های هنری متن. در این تقسیم‌بندی با هر یک از این انواع اهدافی از خواندن برآورده می‌شود و هر یک از آن‌ها از اصول و فن‌های خاصی پیروی می‌نماید (بالدریچ، ۱۳۹۰). در یک رویکرد دیگر خواندن به دو نوع شنیداری و دیداری تقسیم می‌شود. خواندن شنیداری شنیدن آوای کلمات و خواندن دیداری عبارت است از «مشاهده نگاره حروف، مفاهیم را بی‌درنگ به ذهن خواننده منتقل می‌کند و فکر او را در ارتباط مستقیم با فکر نگارنده متن قرار می‌دهد که در واقع پاسخی است برای آنچه در برابر دیدگانش نقش می‌بندد» (خاوری، ۱۳۸۳: ۹۹).

در یک طبقه‌بندی دیگر، فرآیند خواندن را به سه بخش تقسیم کرده‌اند: پیشخوانی؛ خواندن؛ بساخوانی. مقصود از پیشخوانی ایجاد انگیزه برای آغاز این فرآیند می‌باشد و منظور از خواندن، شامل کل مراحل خواندن است که خود به سه بخش تقسیم می‌شود: ۱. دیداری؛ ۲. شنیداری؛ ۳.

تکاملی یا تندخوانی که فراگیر در این سطح برای درک مفهوم اصلی متن و رسیدن به اطلاعات آن تلاش می‌کند و منظور از پساخوانی توجه مداوم و بازگشت هوشمندانه به متن است تا مفهوم آن بهتر و عمیق‌تر درک گردد (همان).

مهارت خواندن به‌عنوان یک نیاز و حق در زندگی

مهارت خواندن یکی از مهم‌ترین نیازهای یادگیری دانش‌آموزان در زندگی است. توانایی درک مطلب، تفسیر و استنتاج از متون درسی و غیردرسی، دانش‌آموزان را با افکار و اطلاعاتی جدید آشنا می‌سازد تا بهتر اندیشیدن و بهتر زیستن را بیاموزند به‌عبارت‌دیگر، سواد خواندن به معنای علمی و جامع آن وسیله‌ای است که می‌توان با ذخایر بی‌انتهای تجربه بشری آشنا شد و این جایگاه یعنی جایگاه سواد خواندن از عوامل مؤثر یادگیری دانش‌آموزان است که می‌تواند بر سایر جنبه‌ها و موضوعات نیز تأثیرگذار باشد و این اهمیت به‌اندازه‌ای است که سازمان ملل خواندن را از حقوق کودک به شمار آورده است (رضایی، کیامنش و نقش، ۱۳۹۳).

فراشناخت و تندخوانی

مقوله پرداختن به تندخوانی و رابطه آن با مقوله خواندن و یادگیری از مقوله «شناخت»^۱ عبور می‌کند و در حقیقت وارد شدن در حوزه «فراشناخت»^۲ است؛ یعنی این‌که انسان درباره چگونگی یادگیری خودش آگاه شود و به دنبال آگاهی بیشتر در این زمینه باشد. دانش فراشناختی به سه‌شاخه اصلی تقسیم می‌شود: نخست به شناخت مربوط به یادگیرنده؛ دوم شناخت در خصوص محتوا و موضوع یادگیری؛ سوم: دانش مربوط به راهبردهای یادگیری و چگونگی به‌کارگیری این راهبردها برای رسیدن به یادگیری است (سیف، روش‌های یادگیری و مطالعه، ۱۳۸۹).

سرعت گامی مهم در مهارت خواندن

عوامل مؤثر بر عملکرد مهارت خواندن در چهار دسته تقسیم‌شده است: ۱- عوامل مربوط به دانش‌آموزان؛ ۲- والدین؛ ۳- معلم؛ ۴- مدرسه و سیاست‌های آموزشی. این عوامل برهم تأثیر دارند و هرکدام موارد مختلفی را در برمی‌گیرند. تمرکز اصلی در این حوزه بر صلاحیت و شایستگی دانش‌آموز در رمزگشایی و فهمیدن است و مهارت‌هایی که می‌توانند بر این حوزه تأثیرگذار باشند عبارت‌اند از: بازشناسی لغات، ادراک کلامی، پردازش اصوات، پردازش املائی و سرعت پردازش (رسول‌زاده، ۱۳۹۷).

1. cognition

2. metacognition

رابطه تندخوانی و یادگیری و درک مطلب

یادگیری تحت تأثیر عوامل بسیار زیادی است یکی از این عوامل بسیار مهم، «راهبردهای یادگیری»^۱ است که بسیار مورد توجه دانشمندان تعلیم و تربیت است و دانشمندان راهبردهای یادگیری را چنین تعریف کرده‌اند: «فعالیت‌های آشکار و پنهان پردازش اطلاعات که در هنگام رمزگردانی به‌وسیله یادگیرندگان برای تسهیل در اکتساب، اندوزش و بازیابی صحیح اطلاعاتی که قبلاً یاد گرفته شده است به کار گرفته می‌شود» (سیف و مصری، اثربخشی آموزشی راهبردهای یادگیری بر سرعت خواندن، یادداری و درک متون مختلف، ۱۳۸۲).

خواندن به‌تنهایی به‌عنوان یک رسانه در عرصه یادگیری شناخته می‌شود. یعنی خواندن بیشترین تأثیر را بر فرآیند یادگیری و جنبه‌های مختلف آن دارد و در این راستا، هرگونه افزایش توانایی در حوزه خواندن و به دست آوردن اطلاعات در جنبه‌های مختلف خواندن گام بسیار مهمی، برای دستیابی به مهارت‌های یادگیری به شمار می‌آید. توانایی به دست آوردن اطلاعات حاصل از خواندن به‌عنوان یک فرآیند یادگیری برای دستیابی به مهارت‌های بهتر در نظر گرفته می‌شود (تاریگان، ۲۰۱۱).

یکی از زیرمهارت‌های خواندن، تندخوانی است. تندخوانی با استفاده از حرکات چشم و عدم ایجاد صدا، سرعت را در اولویت قرار می‌دهد. تندخوانی شامل دیدن کلمات، شناسایی و تشخیص کلمات و همچنین درک معنای کلمات در زمانی هرچه سریع‌تر و در سکوت است. هدف از تندخوانی به دست آوردن اطلاعات دقیق و جامع در زمان کوتاه است. تندخوانی به‌سرعت بسیار بالایی نیاز دارد، معمولاً با خواندن جمله به جمله و پاراگراف به پاراگراف؛ نه خواندن کلمه به کلمه. مزیت تندخوانی این است که اطلاعات مهم را به‌سرعت مرتب می‌کند و فراگیر بر آن تسلط می‌یابد. بنابراین، یادگیری خواندن با روش تندخوانی برای دانش‌آموزان برای یافتن موضوعات در خواندن متون، اطلاع از نظرات دیگران، به دست آوردن موضوعات مهم و صرفه‌جویی در زمان مفید خواهد بود (سوهالیدا، آرسا و جولیانسیا، ۲۰۲۱).

انگاره‌ای نادرست در خصوص خواندن این است که اگر ما متن را با صدای بلند بخوانیم درک عمیق‌تری نسبت به مفاهیم و معانی آن داریم؛ درحالی‌که شواهد زیادی وجود دارد که خوانندگان در گروه‌های با توانایی بالا و پایین در تجارب مختلف خواندن شرکت کرده‌اند با استناد به یافته‌های تعدادی از مطالعات مختلف، پژوهشگران گزارش می‌دهند که نتیجه درس خواندن برای

۸۵ بررسی و تحلیل مهارت تندخوانی در فارسی / ابوالفضل مرادی

دانش‌آموزان با توانایی‌های ضعیف که در آن فرصت‌های زیادی برای خواندن با صدای بلند صرف می‌نمایند، کمتر است از کسانی که با مهارت بالا متن را بی‌صدا می‌خوانند. اینان در پاسخ به سؤالات مختلف در خصوص درک معنا موفق‌تر هستند (بوروکو و آپسن هارت، ۱۹۸۶).

در یک باور نادرست، تندخوانی، در تضاد با درک مطلب دانسته می‌شود در حالی که تحقیقات نشان می‌دهد مطالعه کنندگان معمولی که با سرعت متوسط ۲۸۳ کلمه در دقیقه خوانده‌اند، درکی معادل ۴۵ درصد از متن را داشته‌اند و تندخوانان با سرعت معادل ۳۷۵۰ کلمه در دقیقه، درکی معادل ۶۳ درصد از متن را داشتند (نصرت، آیین مطالعه و یادگیری، ۱۳۷۳).

انواع تندخوانی و آموزش آن در مهارت خواندن

تندخوانی در مهارت خواندن در زبان فارسی به گونه‌هایی تقسیم می‌شود. به‌طور کلی می‌توان گفت: «روش‌های خواندن که در دبستان کاربرد دارند عبارت‌اند از:

- ۱- خواندن با صدا: الف) خواندن خطایی؛ ب) همخوانی؛
 - ۲- صامت خوانی (خواندن مستقل): الف) خواندن اجمالی؛ ب) مطالعه سریع (تندخوانی)؛ ج) گروه خوانی (عبارت خوانی)» (زندى، ۱۳۹۱: ۱۴۰؛ کلانتری و دیگران، ۱۳۹۳: ۳۰۳).
- در خواندن اجمالی هدف، دستیابی به نکته‌ها و مطالب مهم متن یا کتاب و کشف ساختار و مضمون کلی آن است. با خواندن اجمالی دانش‌آموز، متن یا کتاب را به‌طور مجمل ادراک می‌کند و با ساختار کتاب از قبیل سرعنوان‌ها واحدهای متن آشنا می‌شود. سرعت تقریبی این نوع خواندن در حدود هزار تا چهارهزار کلمه در دقیقه است (زندى، ۱۳۹۱: ۱۴۱). در عبارت خوانی برخلاف پایه اول که ممکن است دانش‌آموزان هنگام خواندن متن را کلمه به کلمه یا حتی حرف‌به‌حرف بخوانند باید سعی شود در کلاس‌های دوم تا پنجم دبستان به گروه‌خوانی و سپس جمله‌خوانی مبادرت ورزند. سرعت تقریبی این نوع مطالعه، بین ۳۰۰ تا ۱۰۰۰ کلمه در دقیقه است. هدف اصلی گروه خوانی افزایش سرعت مطالعه است؛ بنابراین دانش‌آموزان باید عادت کنند به‌جای خواندن کلمه‌ها به خواندن گروه‌ها و جمله‌ها پردازند. در تندخوانی «هدف از این نوع مطالعه کسب آشنایی با مطالب متن یا کتاب از طریق مرور آن‌ها با سرعت فوق‌العاده زیاد است. سرعت تقریبی در مطالعه سریع ۱۵۰۰ تا ۲۰۰۰۰ در دقیقه است» (همان).

تندخوانی عامل مؤثر موفقیت‌ها

آموزش خواندن به کودکان یکی از اهداف اصلی مدارس ابتدایی کشور ماست. در واقع، بسیاری از والدین، معلمان و دانش‌آموزان موفقیت در کلاس‌های ابتدایی را معادل موفقیت در یادگیری

خواندن می‌دانند. درعین حال، برخی از کودکان در یادگیری خواندن در مدرسه موفق‌تر از دیگران هستند. درک دلایل این موفقیت متفاوت ممکن است به معلمان و سایر تصمیم‌گیرندگان آموزشی کمک کند تا برنامه‌های خواندن را به‌گونه‌ای طراحی کنند که بیشتر به دانش‌آموزان در دستیابی به سطوح بالاتری از مهارت خواندن نسبت به آنچه در حال حاضر است، کمک کند (بوروکو و آیسن هارت، ۱۹۸۶).

رابطه خواندن و پیش‌بینی رفتار تحصیلی

کارشناسان تعلیم و تربیت با بررسی مهارت خواندن در دانش‌آموزان می‌توانند پیشرفت تحصیلی ایشان را پیش‌بینی نمایند. به بیان دیگر همواره، درجه همبستگی فوق‌العاده‌ای بین مهارت خواندن در دانش‌آموزان سال‌های اول ابتدایی و میزان بهره‌مندی و پیشرفت تحصیلی وجود دارد. «دانش - آموزی که قادر است باعلاقه و مهارت، متن کتاب درسی، کتاب‌های کمک‌آموزشی و دیگر منابع مطالعاتی متناسب را بخواند و بفهمد به راحتی می‌تواند با خواندن کتاب‌های ریاضی، علوم و علوم اجتماعی پیشرفت فراوانی نیز در این دروس داشته باشد» (افروز، ۱۳۷۵)

بررسی داده‌های به‌دست‌آمده از مطالعه فشرده آموزش و یادگیری خواندن در چهار کلاس دوم یک مدرسه ابتدایی در یک تحقیق رسمی به این نتیجه انجامید که فرآیند یادگیری مهارت خواندن تأثیر مثبتی بر درک آنان از مباحث آموزشی و موفقیت آنان در تحصیل دارد (بوروکو و آیسن هارت، ۱۹۸۶). «به‌عنوان مثال مهارت خواندن می‌تواند از نوع تورق باشد یا مرور یا گزیده خوانی یا تندخوانی یا ژرف خوانی و جز آن و شک نیست که آموزش هر یک از این انواع و اقسام نیز به‌نوبه خود به برنامه‌ها و اسباب و ابزارهای خاص نیاز دارد... هر یک از انواع مختلف مهارت‌های زبانی و ادبی، همانطور که یاد شد چه‌بسا با دستورالعمل‌ها و شیوه‌ها و آیین‌ها و سنت‌های خاص خود همراه باشد و نظام آموزشی باید برای عرضه شناخت مطلوب نسبت به هر یک از آن مهارت‌های جنبی زبان و ادبیات نیز اقدام به برنامه‌ریزی‌های سنجیده و مناسب کرده باشد» (حق‌شناس، ۱۳۸۴).

رابطه تندخوانی و علاقه‌مندی به خواندن

علاقه به هر موضوع یا شغلی، در زندگی مدرسه یا هر عرصه‌ای، به‌طور متناسب با کسب مهارت در آن جهت خاص افزایش می‌یابد. همان‌طور که کارگر در استفاده از ابزارش ماهرتر می‌شود، علاقه او به کارش بیشتر می‌شود و تمایل او برای توسعه بیشتر مهارت خود با به کار بردن آن در موارد جدید و موقعیت‌های جدید بیشتر می‌شود. همان‌طور که کودکان در کار با جوانب مختلف مهارت

خواندن آشنایی پیدا می‌کنند، سرعت خواندن و میزان درک آنان از متن افزوده می‌گردد و با افزایش قدرت درک و سرعت خواندن، طبیعتاً علاقه پیدا می‌کنند و از خواندن لذت بیشتری می‌برند (الیزابت جیمز، ۱۹۲۲).

تندخوانی یک مهارت تحصیلی و رابطه آن با موفقیت

کارشناسان ده مهارت تحصیلی را به‌عنوان راهبردهای کاربردی برای موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان به ثبت رسانده‌اند تندخوانی یکی از مهارت‌های دهگانه است. (کیانی، ۱۳۹۲؛ سلطانی مجد و دیگران ۱۳۹۳). در یک پژوهش به دانش‌آموزان، موضوعات مهارت تندخوانی که عبارت بودند از تعریف تندخوانی، اهمیت تندخوانی، موانع تندخوانی، نحوه محاسبه سرعت مطالعه و فنون تندخوانی آموزش داده شد. نتیجه این آموزش در کنار بقیه مهارت‌های تحصیلی نتیجه بسیار ارزشمندی در بین دانش‌آموزان پایه نخست دبیرستان به همراه داشت و در نتیجه مشخص گردید که «آموزش مهارت‌های تحصیلی در افزایش میزان انگیزش پیشرفت دانش‌آموزان مؤثر و میزان تأثیر آن ۵۹ درصد بوده است و نتایج حاصل از این تحقیق با نتایج حاصل از ده مورد از تحقیقاتی که در فاصله بین سال‌های ۲۰۰۴ تا ۲۰۱۱ صورت گرفته است همسو بوده است» (سلطانی مجد و دیگران ۱۳۹۳: ۴۰).

رابطه تندخوانی و پیشرفت‌های نوین

انسان امروز همواره با انبوهی از آگاهی‌ها و داده‌ها مواجه است که بخش اساسی زندگی روزمره وی را در عرصه‌های مختلف در برمی‌گیرد و راهی جز آموختن و یادگیری ندارد. زندگی بشر به سمت و سویی در جریان است که برای داشتن کیفیت بالا، نیازی شدید به کسب دانش و تحصیل علوم مختلف، یادگیری زبان‌های خارجی، و کار با ابزارهای الکترونیکی دارد که هرروزه بر تعدادشان افزوده می‌شود. دانش در حوزه‌های مختلف خود پیوسته در حال توسعه است و همواره راهکارهای جدیدی برای بهبود سبک زندگی بشر ارائه می‌کند. «از جمله این موارد، دانش روانشناسی است که در آن تحقیقات مربوط به نحوه آموزش و چگونگی کارکرد مغز انسان بررسی می‌شود. محققان در این زمینه، روز به روز به نتایج مؤثرتری دست می‌یابند که حاصل این تحقیقات، دستاوردهایی در زمینه بهترین روش‌های استفاده از حافظه، شناخت تیپ‌های مختلف یادگیری، روش‌های آموزش مدرن و... هست. این دستاوردها در روش‌های قدیمی یادگیری و شیوه‌های تدریس، تغییرات اساسی ایجاد کرده و در مواردی آن‌ها را منسوخ نموده است. با توجه به حجم فراوان داده‌ها و نیاز ضروری به آموختن آن‌ها، پرداختن به چنین فعالیتی با روش‌های قدیمی، باعث اتلاف وقت و انرژی زیادی می‌شود به طوری که از انجام دیگر ضروریات بازمی‌مانیم؛ بنابراین، صرفه‌جویی در زمان و به‌دست آوردن نتایج مؤثرتر طی کوتاه‌ترین مدت در زمینه یادگیری سریع و ماندگاری

مطالب به‌طور طولانی‌مدت در حافظه، جزء لاینفک و ضروری زندگی کنونی محسوب می‌شود. کسب فن‌های جدید در این زمینه و به‌کارگیری مؤثر آن‌ها، مانند یک کاتالیزور عمل کرده و باعث موفقیت در عرصه‌های مختلف زندگی می‌گردد» (خسروی، ۱۳۹۹).

پیامدهای عدم مهارت خواندن بر تحصیلات دانشگاهی

کندخوانی نتیجه‌طبیعی این است که در مدرسه، توانایی‌های ذاتی و فوق‌العاده دانش‌آموزان سرکوب شده است. افراد کندخوان بهای سنگینی برای این عادت خود می‌پردازند. همیشه وقت کم می‌آورند و عقب می‌مانند. امروزه هر فردی در جامعه نیازمند حجم انبوهی از مطالعات است و به خاطر کوتاهی در آموختن مهارت‌های تندخوانی آسیب‌ها و پیامدهای منفی بسیاری نصیب دانش‌آموزان می‌شود (نصرت، آیین مطالعه و یادگیری، ۱۳۷۳).

عدم تسلط دانش‌آموزان در مهارت‌های پایه‌ای خواندن، نوشتن و بقیه موارد، تأثیر خود را در آغاز ورود به دانشگاه نشان می‌دهد. و آنان نمی‌توانند خود را با شرایط جدید منطبق نمایند؛ به‌عبارت‌دیگر افرادی که از مهارت‌های آکادمیک خوب یا خیلی خوبی برخوردار هستند اما عادات و روش‌های ضعیف و نامناسب در خواندن، آن‌ها را به سمت رکود و افت تحصیلی سوق می‌دهد، در نتیجه نمی‌توانند فعالیت‌های تحصیلی خود را به شایستگی انجام دهند (خسروی، ۱۳۹۹).

میزان تأثیرگذاری آموزش مهارت تندخوانی

تندخوانی یک مهارت اکتسابی است که با آموزش می‌توان بدان دست یافت. در نتیجه آموزش، فراگیران توانسته‌اند هزاران کلمه را با درک عالی بخوانند؛ درحالی‌که آنان قبل از شروع یادگیری مهارت‌ها ۲۰۰ کلمه در دقیقه می‌خواندند. «بسیاری از تندخوان‌های فعلی در ایران قبلاً با سرعتی کمتر از ۱۰۰ کلمه در دقیقه مطالعه می‌کردند. یادگیری این مهارت بستگی به سرعت مطالعه اولیه ندارد. افراد بسیاری بوده‌اند که علی‌رغم کندخوانی شدید و سرعت‌های اولیه خیلی پایین (چیزی حدود ۳۰ الی ۵۰ کلمه در دقیقه) توانسته‌اند پس از یک دوره کوتاه آموزش به پیشرفت‌های فوق‌العاده‌ای نایل شوند» (نصرت، آیین مطالعه و یادگیری، ۱۳۷۳).

رابطه مهارت خواندن و تندخوانی با سن فراگیر

آمادگی دانش‌آموز برای کسب مهارت خواندن مستلزم به‌کارگیری هم‌زمان چندین مهارت و کنش حسی و ذهنی است؛ بنابراین، یادگیری مهارت خواندن، مبتنی بر احراز سن تقویمی خواندن است. از همین رو بچه‌ها در سال اول مدرسه و پس‌از آن نیاز دارند که با صبوری و دقت و اکتساب مهارت‌های پیش‌نیاز و تمرین مستمر، قابلیت خواندن را بیابند (افروز، ۱۳۷۵)؛ اما پس از احراز سن تقویمی خواندن، مغز انسان در هر زمانی قادر است با سرعت ورق زدن مطالب را ببیند و بفهمد. جان استوارت میل، تئودور روزولت و جان اف کندی از جمله افراد کثیری می‌باشند که تندخوان بوده‌اند. این افراد مطالعه‌کنندگان استثنایی نامیده می‌شوند یعنی افرادی که خیلی سریع و با درک عالی مطالعه می‌کنند. مطالعه‌کنندگان استثنایی در بین تمامی اقشار جامعه یافت می‌شوند؛ چون خواندن مهارتی است که به سن، حرفه، ارث یا هوش، بستگی ندارد (نصرت، آیین مطالعه و یادگیری، ۱۳۷۳).

این که چه زمانی برای آموزش دانش‌آموزان ابتدایی برای کسب مهارت تندخوانی مناسب‌تر است، نکته مهمی است. آنچه مسلم است «دانش‌آموزان پایه‌های اول تا سوم توانایی لازم برای این نوع خواندن را ندارند؛ ولی از کلاس چهارم به بعد باید این شیوه مطالعه را بیاموزند. تندخوانی مستلزم حرکت منظم و همراه با آهنگ مناسب چشم به اسرعت زیاد روی صفحات و هماهنگی ذهن با این حرکات است و دانش‌آموزان باید با تمرین زیاد، با این نوع خواندن آشنا شوند» (امیرابراهیمی و دیگران، ۱۳۸۶).

وضعیت کنونی آموزش مهارت تندخوانی در نظام آموزشی ایران

واقعیت‌های موجود درباره جایگاه آموزش مهارت تندخوانی در دوره ابتدایی

تا کنون اینجانب هیچ پژوهش رسمی را در خصوص بررسی میزان توجه به آموزگاران به مهارت تندخوانی در مدارس نیافتم اما با یک مطالعه سطحی و ساده می‌توان دریافت که آموزش مهارت تندخوانی در پایه‌های مختلف دوره آموزش ابتدایی و بلکه تمامی مقاطع مختلف دوره آموزش عمومی، امری فراموش شده است. نگارنده به‌عنوان عضو هیئت‌علمی دانشگاه فرهنگیان در ۱۰ سال گذشته تقریباً در تمامی گروه‌های درسی پذیرفته‌شده رشته آموزش ابتدایی در پردیس آیت‌الله طالقانی و مرکز آموزش عالی شهید مدنی قم که متناسب با رشته تخصصی اینجانب یعنی زبان و ادبیات فارسی تقریباً با تمامی آن‌ها دروس تخصصی آموزش زبان فارسی، ادبیات کودک، و غیره را

داشتیم از همه دانشجویان به صورت حضوری به صورت یک مصاحبه و پرسش جمعی، این سؤال را پرسیده‌ام:

«کدام یک از معلمان شما در دوره ابتدایی با شما در ضمن آموزش مهارت خواندن به مهارت تندخوانی هم توجه داشته است؟» متأسفانه نتیجه این تحقیق به طور شگفت‌انگیزی قاطعانه، پاسخ منفی بوده است و شاید در این همه این سال‌ها که مخاطبان بسیاری در معرض پاسخ بوده‌اند، دو یا سه مورد بوده است که فراگیران در پاسخ به پرسش من گفته‌اند که در مقاطع بالاتر (متوسطه اول و دوم) یکی از دبیران آن‌ها در قالب یک توصیه و نصیحت در این خصوص با آن‌ها صحبت کرده است.

بنابراین می‌توان با اطمینان چنین ادعا کرد که بنا بر یک پژوهش به عمل آمده در یک جامعه آماری گسترده تقریباً هیچ یک از آموزگاران دوره ابتدایی به آموزش هیچ یک از انواع مهارت‌های تندخوانی توجه نداشته‌اند و بر اساس همین تحقیق می‌توان گفت که هیچ یک از راهبران آموزشی دوره ابتدایی که از سوی ادارات آموزش و پرورش، مأمور ارزیابی و سنجش پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان و ارزیابی میزان موفقیت آموزگاران در انجام وظایف محوله هستند، هیچ‌گاه در مورد میزان توجه آموزگاران به مهارت تندخوانی در پایه‌های متناسب دوره ابتدایی پرسش و راهنمایی نمی‌کنند. بسیار روشن است نتیجه این پژوهش ساده، در خوش‌بینانه‌ترین برآوردها قابل تعمیم به قریب به اتفاق آموزگاران سطح کشور است مگر در موارد بسیار نادر که حکایت از شناخت و دانش شخصی آن معلم دارد.

وضعیت کنونی سرعت خواندن در مدارس ایران

آنچه در مشاهده کلاس‌های آموزشی در پایه‌های گوناگون تحصیلی در مدارس می‌توان دریافت که این است که روش آموزش خواندن در اکثر مدارس عمومی هنوز همان روش‌ها و فن‌هایی است که در چند دهه گذشته بلکه حداقل در نیم‌قرن گذشته در ایران مرسوم بوده است. و معمولاً خوانندگان متن‌ها با همان سرعت و کارایی مطالعه می‌کنند که با سوادان در یک صدسال گذشته مطالعه می‌کردند و می‌توان گفت که اکثر مردم به طور میانگین با سرعتی بین ۱۰۰ تا ۴۰۰ کلمه در دقیقه مطالعه می‌کنند. «تحقیقات نشان می‌دهد که سرعت مطالعه اکثر مردم بین ۷۰ تا ۲۰۰ کلمه در دقیقه هست. طبق بررسی‌های مزبور میانگین مطالعه در ایران در حدود ۱۵۰ کلمه در دقیقه است» (نصرت، آیین مطالعه و یادگیری، ۱۳۷۳).

تندخوانی و آزمون پرلز

تندخوانی به‌عنوان بخشی از مهارت خواندن به‌طور مستقیم در آزمون پرلز موردتوجه قرار نمی‌گیرد؛ اما در تحقیقی که در خصوص مطالعه و بررسی مهارت خواندن در خصوص دانش‌آموزان ایرانی در آزمون پرلز سال ۲۰۰۶ صورت گرفته است در کنار عوامل و متغیرهای خودپنداره و نگرش، عامل مهم میزان مطالعه دانش‌آموز و میزان مطالعه معلم به‌عنوان یکی از متغیرهای مهم در بررسی مهارت خواندن در این آزمون موردتوجه قرار گرفته است (رضایی، کیامنش، ۱۳۹۳). وقتی دانش‌آموز ایرانی در خواندن متن از انواع گوناگون تندخوانی بهره نمی‌گیرد، به‌طور مستقیم و غیرمستقیم در موفقیت او در درک مطلب و پاسخ به سؤالات اثر می‌گذارد. روشن است که میزان تأثیرگذاری مهارت تندخوانی در دانش‌آموزان و افزایش راندمان بهره‌وری مهارت خواندن و درک مطلب و نهایتاً در درخشش دانش‌آموزان در آزمون پرلز مؤثر خواهد بود.

جایگاه آموزش مهارت تندخوانی در دانشگاه فرهنگیان، تربیت معلم و آموزش معلمان

در برنامه درسی رشته آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان مصوب سال ۱۳۹۵ سه درس در راستای آموزش مهارت‌های زبانی با عنوان‌های «مبانی آموزش زبان فارسی» و «آموزش زبان فارسی ۱» و «آموزش زبان فارسی ۲» مشخص گردیده است و در برنامه درسی کارشناسی پیوسته رشته علوم تربیتی با گرایش ابتدایی در دانشگاه فرهنگیان مصوب سال ۱۳۹۹ با اندکی تغییر عنوان درس‌های «آموزش زبان فارسی» و «بررسی محتوای کتاب‌های درسی فارسی و نگارش دوره اول ابتدایی» و «بررسی محتوای کتاب‌های درسی فارسی و نگارش دوره دوم ابتدایی» آورده شده است (سرفصل رشته علوم تربیتی مصوب ۱۳۹۹؛ سرفصل مصوب ۱۳۹۵). لازم به ذکر است که در درس «آموزش زبان فارسی» ذیل مبحث مهارت خواندن در این سرفصل ضمن تعریف خواندن به مراحل خواندن و موارد دیگر اشاره شده است اما به‌طور واضح و مشخص عنوان تندخوانی جزو عناوین مورد آموزش در این سرفصل مشاهده نمی‌شود. لازم به توجه است که در آخرین سرفصل مصوب، منبع اصلی برای آموزش مهارت‌های زبانی کتاب *راهنمای آموزش زبان فارسی در دوره ابتدایی*، اثر سلیم نیساری و همکاران از انتشارات مدرسه به سال ۱۳۹۸ به‌عنوان منبع اصلی آموزش دانش‌جومعلمان معرفی گردیده است.

در کتاب فوق، کمترین توجه به مقوله تندخوانی وجود دارد و اشارات مؤلفان بیشتر در حد پرداختن به کلیات بدون ورود به جزئیات بوده و فقط به ذکر مباحث مقدماتی چون صامت‌خوانی و سرعت و دقت در خواندن بسنده شده است (نیساری و دیگران، ۱۳۹۸). در یک منبع فرعی نیز با

عنوان کتاب راهنمای معلم درس فارسی پایه سوم، پرداختن به تندخوانی را در حد سرعت منطقی در خواندن با صدا دانسته است (اکبری شلدره و دیگران ۱۳۹۶). و نهایتاً در بخش روخوانی و روان‌خوانی به عبارت‌خوانی توجه شده است (همان).

در همین رابطه در کتاب راهنمای معلم پایه چهارم در بخش صامت‌خوانی (خواندن مستقل) به خواندن اجمالی، مطالعه سریع (تندخوانی) و گروه‌خوانی (عبارت‌خوانی) اشاره شده و سرعت تقریبی این نوع خواندن در حدود هزار تا چهارهزار کلمه در دقیقه تعیین گردیده است (امیرابراهیمی و دیگران، ۱۳۸۶). در این کتاب توجه جدی‌تری به مقوله تندخوانی شده است؛ آنچنان که به نظر می‌رسد از آموزگار انتظار دارد با درکی درست از تندخوانی و سوق دادن دانش‌آموز به سوی تندخوانی حرفه‌ای و علمی به اهداف این مقوله دست یابد. در خصوص هدف از آموختن تندخوانی چنین آمده است: «هدف از این نوع مطالعه آشنایی با متن کتاب از طریق مرور آن‌ها با سرعت فوق‌العاده زیاد است. ... دانش‌آموزان از کلاس چهارم به بعد باید این شیوه مطالعه را بیاموزند. تندخوانی مستلزم حرکت منظم و همراه با آهنگ مناسب چشم به سرعت زیاد روی صفحات و هماهنگی ذهن با این حرکات است و دانش‌آموزان باید با تمرین زیاد با این نوع خواندن آشنا شوند». (امیرابراهیمی و دیگران، ۱۳۸۶). در کتاب راهنمای معلم پایه ششم به ضرورت آموزش خواندن اجمالی، سریع‌خوانی، گروه‌خوانی به دانش‌آموزان توجه شده است (قاسم‌پور مقدم و دیگران، ۱۳۹۵).

نکته عجیب این است در منابع فوق، هیچ نشانی از آموزش فن‌های تندخوانی به معلمان نیست؛ اما انتظار از آموزگار درس فارسی این است که به‌طور جدی دغدغه یاددادن مهارت تندخوانی را داشته باشد؛ به‌عنوان مثال در پایه چهارم خواسته شده است که «به دانش‌آموزان بیاموزید که سرعت خواندن خود را اندازه بگیرند. به‌این ترتیب، هم علاقه بیشتری به خواندن و مطالعه پیدا می‌کنند و هم این‌که سعی خواهند کرد سرعت مطالعه خود را افزایش دهند (امیرابراهیمی و دیگران، ۱۳۸۶) و همین مطالب با اندکی تغییر در راهنمای معلم پایه پنجم نیز آمده است (جبلی و دیگران، ۱۳۸۶).

پیشنهادهایی در خصوص آموزش مهارت تندخوانی در نظام تعلیم و تربیت

برای ارتقای وضعیت موجود و بالابردن سطح مهارت تندخوانی در دوره ابتدایی پیشنهادهای زیر را باید مورد جدی مورد توجه قرار داد:

۹۳ بررسی و تحلیل مهارت تندخوانی در فارسی / ابوالفضل مرادی

- نخست در کتاب‌های درسی و منابع آموزشی دانشگاه فرهنگیان به‌عنوان اصلی‌ترین مجرای آموزش به آموزگاران بدو استخدام به آموزش و پرورش ضروری است مطالب و محتوای لازم در راستای آموزش مهارت تندخوانی افزوده گردد.
- دوره‌های بالندگی و آموزش ضمن خدمت برای آموزگاران دوره ابتدایی با عنوان چگونگی آموزش مهارت تندخوانی به دانش‌آموزان تعریف شود و امتیازات لازم به‌منظور ایجاد انگیزه در آموزگاران برای سهمیم شدن در این فرایند در نظر گرفته شود.
- با تشکیل کارگاه‌های آموزشی ویژه، نسبت به ارتقای دانش و تجربه مشاوران و مربیان پرورشی و کادر اجرایی و مدیریتی مدارس ابتدایی سطح اطلاعات آنان در خصوص مساعدت و راهنمایی و نظارت‌های مرتبط بهبود یابد.
- مدیران و دست‌اندرکاران مدارس می‌توانند با ایجاد رقابت‌های درون مدرسه‌ای و حتی فرامدرسه‌ای به بهبود سطح مهارت تندخوانی در مدارس کمک کنند.
- به راهبران آموزشی دوره ابتدایی به‌عنوان ناظران کیفی و محتوایی آموزش در مدارس ابتدایی آموزش‌های لازم داده شود.
- یک منبع درسی متناسب برای آموزش مهارت تندخوانی به آموزگاران از سوی سازمان‌های تألیف کتاب‌های درسی تألیف شود. این کتاب درسی می‌تواند طی یک واحد درسی در دانشگاه فرهنگیان آموزش داده شود.

۳. نتیجه‌گیری

تحقیق حاضر که با بررسی و تحلیل ارتباط تندخوانی با مهارت خواندن در دوره دوم ابتدایی صورت گرفته است، نتایج زیر را در پی داشت:

۱. مهارت خواندن به دو بخش اصلی: نخست: خواندن با صدا یعنی کد برگردانی نوشتاری به آوایی؛ دوم: خواندن بی‌صدا یا صامت خوانی تقسیم می‌شود. صامت‌خوانی مرحله مقدماتی و آغازین تندخوانی محسوب می‌شود و در آموزش دوره ابتدایی، باید از سال پایه دوم تا پایان دوره ابتدایی به‌طور جدی در کنار روان‌خوانی به دانش‌آموزان آموزش داده شود.
۲. تندخوانی که به اقسامی همچون عبارت خوانی، خواندن اجمالی، خواندن سریع متن و غیره تقسیم می‌شود، مرحله‌ای پیشرفته از مهارت خواندن و نوشتن است و می‌بایست در فرایند آموزش مهارت خواندن از پایه چهارم ابتدایی به دانش‌آموزان، آموزش داده شود.

۳. بنا بر یافته‌های مقاله حاضر، رابطه مستقیم بین یادگیری مهارت تندخوانی و میزان پیشرفت تحصیلی و موفقیت دانش‌آموزان حتی پس از اتمام دوره آموزش عمومی و ورود به دانشگاه و یا ایفای نقش‌های اجتماعی وجود دارد. و در بررسی زندگانی افراد موفق در جهان نیز مشخص گردید که تندخوانی سهم بسزا و تعیین‌کننده‌ای دارد.
۴. بنا بر تحقیقات به‌عمل آمده تقریباً هیچ‌یک از آموزگاران دوره ابتدایی به آموزش هیچ‌یک از انواع مهارت تندخوانی توجه ندارند و آن را به دانش‌آموزان یاد نمی‌دهند.
۵. بنا بر بررسی‌های میدانی و پرسش‌های گسترده، هیچ‌یک از راهبران آموزشی دوره ابتدایی که مأمور ارزیابی و سنجش پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان و ارزیابی میزان موفقیت آموزگاران در انجام وظایف محوله هستند، هیچ‌گاه در مورد میزان توجه آموزگاران به آموزش مهارت تندخوانی در پایه‌های متناسب دوره ابتدایی پرسش و راهنمایی نمی‌کنند.
۶. در نتیجه این تحقیق مشخص گردید که در سرفصل‌ها و استانداردهای آموزشی دروس مربوط به آموزش مهارت‌های زبانی دانشگاه فرهنگیان به دانشجوی معلمان، آموزش مهارت تندخوانی به‌عنوان بخشی از آموزش مهارت خواندن در درس آموزش زبان فارسی رشته آموزش ابتدایی بسیار اندک، پراکنده و ناچیز است به‌طوری می‌توان ادعا کرد که این مقوله به‌طور جدی مغفول مانده است.
۷. با مطالعه کتاب‌های راهنمای معلم و دستورالعمل‌های آموزشی مشخص گردید که راهنمای معلم پایه‌های مختلف تحصیلی مقطع ابتدایی آموزش مهارت تندخوانی به‌طور جدی مورد توجه قرار نگرفته و جز مواردی جسته‌و‌گریخته و بسیار ناهماهنگ، بخش‌های برجسته و مشخصی از چگونگی آموزش مهارت تندخوانی و تمرین آن در پایه‌های تحصیلی دوره ابتدایی وجود ندارد.
- در خاتمه این مقاله نتیجه دغدغه شخصی و پژوهش‌های پراکنده اینجانب در حداقل یک دهه گذشته در دانشگاه فرهنگیان به‌ویژه در پردیس‌های استان قم بوده است و امید است به‌عنوان نخستین گام در این زمینه به ارتقای سطح آموزش مهارت خواندن در مدارس کمک کند.

منابع

- استانلی، فرانک (۱۴۰۱). آموزش تندخوانی برنامه تندخوانی و فراگیری در هفت روز با روش اویلین وود، سعید زنگنه. تهران: انتشارات علم.
- افروز، غلامعلی (۱۳۷۵). معلم و مهارت دانش‌آموزان در خواندن، پیوند: ۴۲۳-۴۱۵.
- اکبری شلدره، فریدون، معصومه نجفی پازکی، حسین قاسم پور مقدم و راحله محمدی (۱۳۹۶). راهنمای معلم فارسی سوم دبستان. چاپ دوم. تهران: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی و اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی.
- امیرابراهیمی، ترانه، زهرا ارجمند، حسن ذوالفقاری و دیگران (۱۳۸۶). کتاب معلم (راهنمای تدریس) پایه چهارم. چاپ سوم. تهران: اداره کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی.
- باغداساریانس، آنیتا، فریبا حسنی و متین سادات ظهوریان (۱۳۸۹). رابطه شیوه‌های مطالعه و انگیزش پیشرفت با مدیریت زمان دانش‌آموزان. نشریه تحقیقات روانشناختی، زمستان: ۴۶-۳۵.
- بالدریج، کی. پی (۱۳۹۰). روش‌های مطالعه ضمیمه کتاب روش‌های یادگیری و مطالعه، علی‌اکبر سیف. تهران: انتشارات دوران.
- جبلی آ ده، پرچیپره، حسن ذوالفقاری، محمدرضا سنگری و دیگران (۱۳۸۶). کتاب معلم (راهنمای تدریس) پایه پنجم. چاپ سوم. تهران: اداره کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی.
- حق‌شناس، علی محمد (۱۳۸۴). نقش زبان و ادبیات در پیشرفت‌های علمی. مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران، بهار: ۳۶-۲۵.
- خاوری، خسرو (۱۳۸۳). بررسی راهکارهای افزایش مهارت خواندن. نشریه پژوهش زبان‌های خارجی: ۹۷-۱۱۰.
- خسروی، اعظم (۱۳۹۹). مهارت‌های مطالعه و یادگیری. اصفهان: انتشارات امیرفدک.
- رحیمی گلوگاهی، ام لیلا و فرزاد بختیاری مرکیه (۱۴۰۰). بررسی مهارت‌های زبانی سخن‌گفتن و خواندن دانش‌آموزان دوره دوم ابتدایی شهرستان گلوگاه. فصلنامه پژوهش در آموزش زبان و ادبیات فارسی، زمستان: ۴۷-۱.
- رسول‌زاده، بهزاد (۱۳۹۷). فراتحلیل مطالعات مرتبط با مهارت خواندن در دانش‌آموزان دوره ابتدایی. فصلنامه تدریس پژوهشی، تابستان: ۴۸-۳۳.
- رضایی، مهناز سادات، علیرضا کیامنش و زهرا نقش (۱۳۹۳). بررسی سهم متغیرهای سطح دانش‌آموز و مدرسه بر عملکرد خواندن دانش‌آموزان بر اساس داده‌های پرلز ۲۰۰۶. فصلنامه تعلیم و تربیت، زمستان: ۱۴۰-۱۲۳.
- زند، بهمن (۱۳۹۱). روش تدریس زبان فارسی در دوره دبستان. تهران: انتشارات سمت.
- سلطانی مجد، سیدامیر هوشنگ، محمد احسان تقی زاده و حسین زارع (۱۳۹۳). اثربخشی آموزش گروهی مهارت‌های تحصیلی بر خودکارآمدی و انگیزش پیشرفت دانش‌آموزان پسر سال اول دبیرستان. مجله پژوهش‌های علوم شناختی و رفتاری، پاییز و زمستان: ۴۴-۳۱.

- سیف، علی اکبر (۱۳۸۹). روش‌های یادگیری و مطالعه. تهران: نشر دوران، ۱۳۸۹.
- سیف، علی اکبر و جواد مصری (۱۳۸۲). اثربخشی آموزشی راهبردهای یادگیری بر سرعت خواندن، یادداری و درک متون مختلف. *فصلنامه تعلیم و تربیت*، بهار: ۳۷-۵۵.
- صفا، مقدم، احمد و حوریه احدی (۱۳۹۴). رویکردهای عمده در آموزش خواندن و نقش آن‌ها در آموزش نوین زبان فارسی. *مجله زبانشناسی و گویش‌های خراسان دانشگاه فردوسی مشهد*، ۱۳۹۴: ۶۱-۸۸.
- قاسم پور مقدم، حسین، فریدون اکبری شلدره، نازیلا بهروان و دیگران (۱۳۹۵). *راهنمای معلم فارسی ششم دبستان*. تهران: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی و اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی.
- کلانتری، رضا، احمد رمضانی و اسداله خدیوی (۱۳۹۳). مطالعه میزان مهارت خواندن دانش‌آموزان اول ابتدایی در مناطق دوزبانه و تک زبان. *فصلنامه زبان پژوهی دانشگاه الزهراء*، ۳۲۶-۲۹۹.
- کیانی، اردشیر (۱۳۹۲). *مهارت‌های تحصیلی*. تهران: ورا دانش.
- نصرت، مرتضی (۱۳۷۳). *آیین مطالعه و یادگیری*. تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی.
- نصرت، مرتضی (۱۳۷۵). تندخوانی علمی یعنی جهش به سوی پیشرفت. *گزارش اردیبهشت*، ۶۸-۶۷.
- نیساری، سلیم، فریدون اکبری شلدره، بهمن زندی، حسین قاسم پور مقدم، معصومه نجفی پاژکی (۱۳۹۸). *راهنمای آموزش زبان فارسی در دوره ابتدایی*. تهران: انتشارات مدرسه.
- Borko , H., & Eisenhart, M. (1986). Students' Conceptions of Reading and Their Reading Experiences in School. *The Elementary School Journal*, 86, 588-612.
- Charles H , J. (December, 1922). Relation of School Expansion to Reading. *Elementary School Journal*, XXIII, 264-65.
- Marks Beale, A. (2001). *10 Days to Faster Reading*. Princeton : Warner Books.